

EUROOPA KOHTU OTSUS
6. oktoober 1970*

Kohtuasjas 9/70,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Finanzgericht München'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Franz Grad, Linz-Urfahr (Austria),

ja

Finanzamt Traunstein,

eelotsust nõukogu 13. mai 1965. aasta otsuse 65/271/EMÜ artikli 4 ja nõukogu 11. aprilli 1967. aasta direktiivi 67/227/EMÜ artikli 1 tõlgendamise kohta ning teise võimalusena EMÜ asutamislepingu artiklite 5, 74, 80, 92 ja 93 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president R. Lecourt, kodade esimehed R. Monaco ja P. Pescatore, kohtunikud A. M. Donner (ettekandja), A. Trabucchi, W. Strauß ja J. Mertens de Wilmars,

kohtujurist: K. Roemer,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

OTSUSE

[...]

Põhjendused

Oma 23. veebruari 1970. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. märtsil 1970, esitas Finanzgericht München EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule mitu eelotsuseküsimust nõukogu 13. mai 1965. aasta otsuse teatavate raudtee-, maantee- ja siseveetranspordi konkurentsi mõjutavate sätete ühtlustamise kohta (EÜT 1965, lk 1500) artikli 4 ja nõukogu 11. aprilli 1967. aasta esimese direktiivi kumuleeruvaid käibemakse käsitlevate liikmesriikide õigusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1967, lk 1301) artikli 1 tõlgendamiseks.

Juhuks, kui Euroopa Kohus vastab neile eelotsusetaotluse küsimustele eitavalt, on Finanzgericht esitanud täiendavad küsimused, mis puudutavad eelkõige EMÜ asutamislepingu artiklite 90 ja 92 tõlgendamist.

Esimene küsimus

* Kohtumenetluse keel: saksa

Esimese küsimusega soovib Finanzgericht Euroopa Kohtult eelotsust selle kohta, kas kõnealuse otsuse artikli 4 teisel lõigul ja direktiivi artiklil 1 nende koosmõjus, on vahetu õigusmõju liikmesriikide ja nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate isikute vahelistele õigussuhetele selliselt, et nimetatud sätted annavad viimastele õigusi, mille kaitsmine on siseriiklike kohtute ülesanne.

Küsimus puudutab otsuse ja direktiivi sätete koosmõju. EMÜ asutamislepingu artikli 189 kohaselt on otsus tervikuna siduv nende suhtes, kellele see on adresseeritud.

Sama artikkel sätestab, et direktiiv on saavutatava tulemuse seisukohalt siduv iga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid jätab vormi ja meetodite valiku selle riigi ametiasutustele.

Saksamaa valitsus kaitseb oma märkustes seisukohta, et kuna artiklis 189 tehakse vahet ühelt poolt määruste ning teiselt poolt otsuste ja direktiivide õigusmõju vahel, on küsimuses viidatud õigusmõju otsuste ja direktiivide puhul välistatud, kuna selline õigusmõju on ainult määrustel.

Ehkki on tõsi, et kuna artikli 189 kohaselt on määrused vahetult kohaldatavad, võib neil seetõttu oma olemusest tulenevalt olla vahetu õigusmõju, ei järeldu sellest, et samas artiklis osutatud muud liiki õigusaktidega ei saa kunagi sarnast õigusmõju kaasneda.

Näiteks säte, mille kohaselt on otsused tervikuna siduvad nende suhtes, kellele nad on adresseeritud, võimaldab küsida, kas otsusega kehtestatud kohustuse täitmist saavad otsuse adreessaadilt nõuda ainult ühenduse institutsioonid või võiksid seda teha kõik antud kohustuse täitmisest huvitatud isikud.

Puudutatud isikutel otsusega kehtestatud kohustuse täitmise nõudmise õiguse välistamine, oleks vastuolus artikliga 189 otsustele omistatud siduva iseloomuga.

Näiteks juhtudel, kus ühenduse ametivõimud on otsusega kohustanud liikmesriiki või kõiki liikmesriike teatud viisil toimima, oleks taolise meetme kasulik mõju nõrgem, kui asjaomase liikmesriigi kodanikel puuduks võimalus tugineda sellele kohustusele kohtutes ja kui riiklikel kohtutel ei oleks võimalik seda kohustust käsitleda ühenduse õiguse ühe osana.

Ehkki otsuse õigusmõju ei pruugi olla identne määruse sättega kaasneva õigusmõjuga, ei välista taoline erinevus võimalust, et lõpptagajärg, s.t üksikisiku õigus tugineda asjaomasele meetmele kohtutes, sarnaneb määruse vahetult kohaldatava sättega kaasneva tagajärgega.

Ka artiklist 177, mille kohaselt võivad siseriiklikud kohtud taotleda Euroopa Kohtult eelotsust eranditult kõikide institutsioonide õigusaktide kehtivuse ja tõlgendamise kohta, tuleneb, et isikud võivad nendele õigusaktidele riiklikes kohtutes tugineda.

Seega tuleb igal konkreetsel juhtumil teha kindlaks, kas kõnealuse sätte olemusest, ülesehitusest ja sõnastusest võib tuleneda vahetu õigusmõju õigusakti adreessaadi ja kolmandate isikute vahelistele õigussuhetele.

Kõigile liikmesriikidele adresseeritud nõukogu 13. mai 1965. aasta otsus põhineb eelkõige asutamislepingu artiklil 75, mis annab nõukogule õiguse ühise transpordipoliitika rakendamiseks kehtestada „ühised eeskirjad,” „tingimused, mille kohaselt võivad liikmesriigis transporditeenuseid osutada mitteresidentidest vedajad” ja „kõik muud asjakohased sätted.”

Seega on nõukogul võetavate meetmete valimisel märkimisväärne vabadus.

Kõnealune otsus tervikuna sätestab siseriiklike sätete ühtlustamise poliitika kontekstis saavutatavad eesmärgid ja nende eesmärkide saavutamise tähtajad.

Nimetatud eesmärkidega seoses sätestatakse otsuse artikli 4 esimeses lõigus, et kui nõukogu on ühise käibemaksusüsteemi vastu võtnud ja see on liikmesriikides jõustunud, on liikmesriigid kohustatud sätestatavate üksikasjalike eeskirjade kohaselt seda süsteemi kohaldama raudteel, maanteel ja siseveekogudel toimuvale kaubaveole.

Sama artikli teises lõigus sätestatakse, et kui raudteel, maanteel ja siseveekogudel toimuvale kaubaveole kohaldatakse käibemaksu asemel erimakse, tuleb need erimaksud asendada nimetatud ühise käibemaksusüsteemiga niipea, kui viimane jõustub.

Seega pannakse nimetatud sättega liikmesriikidele kaks kohustust: esiteks kohustus hakata alates teatud kuupäevast kohaldama raudteel, maanteel ja siseveekogudel toimuvale kaubaveole ühist käibemaksusüsteemi ning teiseks kohustus asendada teises lõigus viidatud erimaksud ühise käibemaksusüsteemiga hiljemalt selle süsteemi jõustumise kuupäeval.

Teisena nimetatud kohustusest tuleneb ilmselgelt erimaksude kehtestamise ja taaskehtestamise keeld, et vältida olukorda, kus transpordisektoris kohaldatakse samaaegselt ühist käibemaksusüsteemi ja täiendavaid sarnase iseloomuga maksusüsteeme.

Finanzgericht'i poolt esitatud toimikust ilmneb, et kõnealune küsimus on ennekõike seotud teisena nimetatud kohustusega.

Nimetatud kohustus on oma olemuselt üldine ja imperatiivne, ehkki antud säte jätab jõustumise kuupäeva määramise lahtiseks.

Seega keelab nimetatud säte selgesõnaliselt liikmesriikidel rakendada ühist käibemaksusüsteemi samaaegselt käibemaksu asemel määratud erimaksudega.

Tegemist on tingimusteta kohustusega, mis on piisavalt selge ja täpne selleks, et sellel oleks vahetu õigusmõju liikmesriikide ja nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate isikute vahelistele õigussuhetele.

Nimetatud kohustuse jõustumise kuupäev on sätestatud kumuleeruvaid käibemakse käsitlevate õigusaktide ühtlustamist puudutavates nõukogu direktiivides, milles nähakse ette lõpptähtaeg, mil liikmesriigid peavad ühise käibemaksusüsteemi oma õigusaktidesse sisse viima.

Asjaolu, et see kuupäev sätestati direktiivis, ei tähenda seda, et antud säte ei ole siduv.

Seega on 13. mai 1965. aasta otsuse artikli 4 teises lõigus sätestatud kohustust täiendatud esimese direktiivi sätetega.

Niisiis on nimetatud sättega liikmesriikidele kehtestatud kohustused – eelkõige kohustus alates teatud kuupäevast mitte rakendada ühist käibemaksusüsteemi samaaegselt viidatud erimaksudega – millel võib olla vahetu õigusmõju liikmesriikide ja nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate isikute vahelistele õigussuhetele ning millele võib isikutel olla õigus kohtutes tugineda.

Teine küsimus

Teise küsimusega soovib Finanzgericht Euroopa Kohtult eelotsust selle kohta, kas otsuse artikkel 4 koosmõjus direktiivi artikliga 1 keelab liikmesriigil, kus ühine käibemaksusüsteem on juba jõustunud ja kus kaubaveole kohaldatud erimaksud on kaotatud, enne 1. jaanuari 1970 taaskehtestada kaubaveole käibemaksu asemel kohaldatavaid erimakse.

Kõnealune küsimus on ilmselt seotud esimese direktiivi artikliga 1, mida muudeti samateemalise nõukogu 9. detsembri 1969. aasta kolmanda direktiiviga (EÜT L 1969, 320 lk 34), milles asendati kuupäev 1. jaanuar 1972 kuupäevaga 1. jaanuar 1970.

On tõsi, et otsuse artikli 4 teise lõigu tähttähelisel tõlgendamisel võib tekkida arvamus, et nimetatud sättes viidatakse kuupäevale, mil asjaomane liikmesriik on ühise süsteemi oma territooriumil kehtestanud.

Selline tõlgendus ei oleks aga kooskõlas kõnealuste direktiivide eesmärgiga.

Direktiivide eesmärk on tagada, et ühist käibemaksusüsteemi rakendatakse alates teatud kuupäevast kogu ühisturul.

Kuni selle kuupäevani on liikmesriikidel vabadus selles küsimuses tegutseda vastavalt oma äranägemisele.

Lisaks on 13. mai 1965. aasta otsuse eesmärki võimalik saavutada ainult ühenduse tasandil, mitte aga sel teel, et liikmesriigid rakendavad ühtlustamismeetmeid individuaalselt, erinevatel kuupäevadel ja erinevate ajakavade alusel.

Seega tuleb esitatud küsimusele vastata, et otsuse artikli 4 teises lõigus sätestatud keeld jõustub alates 1. jaanuarist 1972.

Kolmas küsimus

Kolmanda küsimusega soovib Finanzgericht Euroopa Kohtult eelotsust selle kohta, kas kaupade autoveole kohaldatavat föderaalset maksu (*Straßengüter verkehrsteuer*) tuleb käsitleda kaubaveole käibemaksu asemel kohaldatava erimaksuna ja kas seetõttu laieneb sellele maksule 13. mai 1965. aasta otsuse artikli 4 teises lõigus sätestatud keeld.

Euroopa Kohtu ülesanne ei ole käesolevas menetluses hinnata liikmesriigis kehtestatud maksu omadusi ühenduse õiguse seisukohalt.

Küll aga kuulub Euroopa Kohtu pädevusse ühenduse õiguse asjaomaste sätete tõlgendamine, et võimaldada eelotsusetaotluse esitanud kohtul neid sätteid kõnealusele küsimusele õigesti kohaldada.

Artiklis 4 on sätestatud „erimaksude” kaotamise kohustus, et tagada käibe maksustamise ühtse ja järjepideva süsteemi toimimine.

Soodustades sel viisil transpordisektoris turu läbipaistvust, aitab nimetatud säte kaasa konkurentsitingimuste ühtlustamisele ning seda tuleb pidada oluliseks meetmeks liikmesriikide poolse transpordisektori maksustamisalaste õigusaktide ühtlustamisel.

Nimetatud eesmärk ei keela kehtestada transporditeenustele muid teistsuguse olemuse ja ühise käibemaksusüsteemi eesmärkidest erinevate eesmärkidega makse.

Finanzgericht'i poolt kirjeldatud omadustega maks, millega ei maksustata äritehinguid, vaid spetsiifilist tegevust, mille puhul ei tehta vahet isiku enda arvel ja teiste isikute arvel tehtavate toimingute vahel ning mille määramise aluseks ei ole teenuse eest makstav tasu, vaid maksustatava tegevusega teedale põhjustatav koormus väljendatuna tonnides kilomeetri kohta, ei vasta käibemaksu tavalisele vormile.

Ka asjaolu, et selle maksu eesmärk on tegevuse ümbersuunamine transpordisektoris, eristab nimetatud maksu artikli 4 teises lõigus viidatud „erimaksudest”.

Seega tuleb kõnealusele küsimusele vastata eelnevast lähtudes.

Küsimused 4–11

Finanzgericht on need küsimused esitanud täiendavalt vaid juhuks, kui esimesele kolmele küsimusele vastatakse eitavalt.

Kuivõrd see nii ei ole, eriti mis puudutab esimest küsimust, siis ei ole vajadust küsimustele 4–11 vastata.

Kohtukulud

Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa Liitvabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni poolt kantud kulud ei hüvitata.

Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus Finanzgericht München'is pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

võttes arvesse menetlusdokumente,

kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande,

kuulanud ära põhikohtuasja hageja, Saksamaa Liitvabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni suulised märkused,

kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 75, 177 ja 189,

võttes arvesse nõukogu 13. mai 1965. aasta otsust, eriti selle artiklit 4,

võttes arvesse nõukogu 11. aprilli 1967. aasta direktiivi ja nõukogu 9. detsembri 1969. aasta direktiivi kumuleeruvaid käibemakse käsitlevate liikmesriikide õigusnormide ühtlustamise kohta,

võttes arvesse protokolliga Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta, eriti selle artiklit 20,

võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Finanzgericht München'i 23. veebruari 1970. aasta otsusega esitatud eelotsuse küsimustele, otsustab:

1. Nõukogu 13. mai 1965. aasta otsuse artiklil 4, millega liikmesriikidel keelatakse rakendada ühist käibemaksusüsteemi samaaegselt käibemaksu asemel määratud erimaksudega, koosmõjus nõukogu 11. aprilli 1967. aasta direktiivi ja nõukogu 9. detsembri 1969. aasta direktiivi sätetega, võib olla vahetu õigusmõju otsuse adressaatideks olevate liikmesriikide ja nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate isikute vahelistele õigussuhetele ning sellest võib tuleneda nimetatud isikute õigus tugineda sellele kohtutes.

2. Ühise käibemaksusüsteemi ja erimaksude samaaegse rakendamise keeld jõustub nõukogu 9. detsembri 1969. aasta kolmandas direktiivis sätestatud kuupäeval, s.t 1. jaanuaril 1972.

3. Finanzgericht'i poolt kirjeldatud omadustega maks, millega ei maksustata äritehinguid, vaid kaupade autovedu ning mille määramise aluseks ei ole teenuse eest makstav tasu, vaid maksustatava tegevusega teedele põhjustatav koormus väljendatuna tonnides kilomeetri kohta, ei vasta käibemaksu tavalisele vormile 13. mai 1965. aasta otsuse artikli 4 teise lõigu tähenduses.

Lecourt

Monaco

Pescatore

Donner

Trabucchi

Strauß

Mertens de Wilmars

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 6. oktoobril 1970 Luxembourgis.

Kohtusekretär

A. Van Houtte

President

R. Lecourt